1850. № 92.

DRENTSCHE COURANT.

Vrijdag, den 15 November.

Deze Courant kost in het ¼ jaar *f* 1-60, buiten Assen vrachtvrij *f* 1-75; de advertentiën van 1-5 regels *f* 1 en voor iederen regel meer 15 cent bij elke plaatsing, behalve 35 cent zegelregt. — Boekaankondigingen 20 pct. rabat. — NB. Advertentiën voor de 1e bladz. kunnen Maandags en Donderdags uiterlijk tot 6, die voor de 4e bl. tot 10 ure 's avonds aangenomen worden.

Bij deze Courant wordt een BIJVOEGSEL *gratis* uitgegeven.

Nederland.

13 *Nov.* Z.K.H. Prins *Frederik* der Nederlanden zal, met Hds. gemalin, den 10 of 12 dezer te 's Hage terugkomen. *(Ned.)*

— Het *Overveluwsch Weekblad* verklaart, tot zijne groote blijdschap de geruchten omtrent het verplaatsen van het koloniaal werf depôt van Harderwijk naar Medemblik, op goede grond te kunnen tegenspreken.

— Z.M. heeft goedgevonden eervol te doen vermelden, bij afzonderlijke dagorder, zoo in Oost-Indie als hier te lande: den Luitenant Kolonel *A. van der Hart;* den 1sten Luitenant *J. F. Schummelketel;* de Korporaals *G. H. Alldag* en *C. B. Kruiger;* de fuseliers *S. P. Schotsman* en *N. Schmid;* allen van het wapen der infanterie in O.-Indie, en zulks ter zake van hunne gedragingen bij militaire expeditien in de Batta-landen en op het eiland Nias, behoorende tot het gouvernement van Sumatra's westkust, in de eerste helft des jaars 1847.

— Z.M. heeft besloten: 1°. een nader onderzoek, ten aanzien van de doelmatigheid en uitvoerbaarheid der indijking en droogmaking van de Lauwerzee op te dragen aan eene bijzondere commissie, waartoe worden benoemd: *a.* als Voorzitter, dr. *G. Simons*, directeur der koninklijke Academie voor burgerlijke ingenieurs; *b.* als lid, mr. *A. J. van Roijen*, lid der Prov. Staten van Groningen; *c.* als lid, mr. *G. N. Muller*, lid der Prov. Staten van Friesland; *d.* als secretaris, met eene raadgevende stem, de ingenieur van den waterstaat *B. P. G. van Diggelen;* 2°. aan deze commissie in handen te stellen alle stukken en plans, betrekkelijk tot de gezegde onderneming; 3°. te bepalen, dat die commissie zich in de volvoering van hare taak zal rigten naar de door den Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen instructie, waarin de punten zijn opgenomen, die in deze belangrijke aangelegenheid tot leiddraad zouden kunnen strekken.

— De *N. Rott. Ct* een artikel van *den Tijd* over Nederlands betrekkingen tot Duitschland, overnemende, voegt daarbij het volgende: „Wij gelooven van goederhand te kunnen bevestigen, dat alleszins juist is hetgeen in het bovenstaand artikel gezegd wordt omtrent eene bevredigende en onzijdige houding van onzen gezant te Frankfort, en daar te kunnen bijvoegen, dat deze, nevens den gezant van Hanover, daarvan in de laatste dagen nog bewijzen hebben gegeven; dat er alzoo ook geene reden voor Nederland kan zijn, om wanneer het tusschen de beide groote Mogendheden van Duitschland tot eene materiële botsing mogt komen, daaraan een werkdadig aandeel te nemen; terwijl wij zelfs meenen te weten, dat onze gezant te Frankfort reeds is aangeschreven, om, bij eventueele verplaatsing van de Bondsvergadering, die stad niet te verlaten, alvorens daartoe bepaalde bevelen te hebben ontvangen, maar om zijne betrekking bij de vrije stad Frankfort aanvankelijk te blijven vervullen."

— De Staten van Limburg hebben, met 34 tegen 3 stemmen, in het reglement van orde voor het collegie van Gedept. Staten de bepaling gebragt, dat Gedept. Staten elke week op een vooraf aangekondigden dag openbare audientie zullen geven. *(Ned.)*

— Wij vernemen, dat H.H. studenten der Theologische faculteit aan het Athenaeum Illustre te Amsterdam, in eene op jl. zaturdag gehouden vergadering, besloten hebben zich niet aan de zoogenaamde Toga-Commissie te Utrecht en Groningen aan te sluiten, daar, even als te Leiden, ook zij meenden, dat de regeling van het costuum, van de kerkelijke besturen, niet van de studenten behoorde uit te gaan. *(Amst. C.)*

— De oogst in de provincie Groningen is aldus uitgevallen. Tarwe middelmatig; Rogge ½ minder dan een gewoon gewas; Zandboekweit beneden het middelmatige; Garst vrij goed; Haver de helft van een gewoon gewas; Boonen grootendeels mislukt, zoowel in kwaliteit als kwantiteit; Koolzaad is er ongeveer 10,000 last ingehaald; het Zomerzaad viel niet mede; Mosterdzaad een schraal gewas; Aardappelen leden veel door de ziekte en leveren weinig gezonde waar. De prijs daarvan is ½ gulden hooger dan gewoonlijk. *(Amst. Ct.)*

— Op de beestenmarkt te Zierikzee, op 7 dezer gehouden, was een os aangebragt van 900, eene koe van 780, en eene vaars van 810 Ned. ponden. *(Id.)*

— Den 10 dezer is ook te 's Hertogenbosch een valsch stuk van 25 cents uitgegeven. Het is van tin vervaardigd en door de blaauwe kleur zeer gemakkelijk van de echte te onderscheiden. *(Haarlm. Ct.)*

— Men schrijft uit den Helder van 11 dezer: Gisteren avond 7 ure is op de Noorder-haaks vervallen eene brik, vermoedelijk de *Londen-Eagle*, kapt. *H. Symonds;* immers eene groote scheepssloep, deze namen voerende, is aan de kust gedreven. Algemeen houdt men het er voor, dat deze sloep van het bedoelde vaartuig afkomstig is, en ducht men, dat de bemanning verongelukt zal zijn. Genoegzaam gelijktijdig is ook op deze bank geworpen eene Spaansche brik, vermoedelijk de *Guadelupe*, kapt. *Anane*, te Bilbao te huis behoorende, en van de Havanna met suiker, sigaren en tabak, naar Hamburg bestemd, terwijl de Engelsche brik dadelijk is gezonken, heeft de Spaansche het tot heden ochtend uitgehouden, maar is zij, bij het doorkomen van den vloed, omgeslagen, en is de equipagie van elf personen, die zich tot dien tijd toe in het want had vast gehouden, waarschijnlijk verongelukt, met uitzondering van twee matrozen, welke al zwemmende zijn gered, door eene loodsschuit in het Nieuwediep aangebragt en in het marine-hospitaal zijn opgenomen. De schepen zijn geheel verbrijzeld en op de reede drijven, met veel zwaar scheepshout, vaten tabak, kistjes sigaren en ledige suikerkisten. *(Id.)*

— Donderdag 19 dezer zullen te Willemsoord worden verkocht de voor de dienst der marine onbruikbaar geworden fregatten der 2e klasse, *Jason* en *Zaan*. *(Id.)*

— Z. M. heeft, met ingang van 1 Januarij 1851, respectivelijk tot voorzitter en leden van den Hoogen Raad van Adel benoemd: Jonkheeren Mr. *L. de Witte van Citters;* Mr. *A. C. van der Goes*, en Mr. *W. J.* Baron *d'Ablaing van Giessenburg*.

— Bij de Staten van Overijssel zijn o.a. ingekomen 1° een adres van *Meesters* c.s., om afdoende maatregelen te nemen tot verbetering van het Meppeler Diep; hetzelve is gerenvoijeerd aan de Commissie van dijken en wateren om rapport, welke daarop in de vergadering van 9 dezer heeft geadviseerd tot afwijzing; 2° een adres van *van der Linde* c.s. over de aftapping van het water der Dedemsvaart op de Reest; hetzelve wordt aan dezelfde Commissie gerenvoijeerd, die den 9 dezer rapport heeft uitgebragt; 3° een adres van den Raad van Wanneperveen over de verbetering der gemeenschap met Meppel; hetzelve wordt gerenvoijeerd aan de Commissie van dijken en wateren, die haar rapport ook den 9 dezer heeft uitgebragt, terwijl eindelijk in de vergadering van 7 dezer is gelezen een rapport der Commissie van Landbouw over het al of niet behouden der Provinciale Commissie van Landbouw; de Commissie adviseert, om dezelve niet te behouden. *(P.O.C.)*

— Op de kermis te Vollenhove van 10 dezer vond men iemand, die, onder meer andere vertooningen, een luchtbol zoude oplaten. Nadat dit schouwspel door trompetgeschal den volke was bekend gemaakt, schaarde zich eene ontelbare menigte rondom den op eene verhevenheid staanden kunstenaar, met strakke en onafgewende blikken al de verrigtingen van dezen gade slaande, en ziet: juist toen luchtbol de benoodigde hoeveelheid stoom in zich bevatte, en zoo zoo zoude opstijgen — vat dezelve vuur en verbrandt voor aller oogen. Gelukkig was

er reeds een groot deel, zoo Belgische als Nederlandsche centen ingezameld, en in 's kunstenaars zak gevloeid. *(St.C.)*

— De Minister van Financien herinnert een iegelijk, dat de muntbilletten van *tien gulden* en van *vijf gulden*, uitgegeven krachtens de wet van den 18 Dec. 1845, met 31 Dec. a. s. zijn verjaard; dat die muntbilletten van *f* 10 en *f* 5 daarna geene waarde hoegenaamd voor den houder hebben en alleen tot evengemelden dag bij de Ned. Bank worden overgenomen.

14 *Nov.* De Provinciale Staten van Gelderland hebben, omtrent het voorstel van den minister van binnenl. zaken, dat de provincie de kosten der commissie van landbouw (*f* 2100) voor hare rekening zou nemen, eenstemmig besloten daarvoor geen subsidie te verleenen. *(Ned.)*

— Men leest in *de Indiër:* „Uit eene vergelijking van hetgeen op 1 Jan. 1850 aan Engelsche en aan Nederlandsche zeemagt in Azie aanwezig was, blijkt, dat, terwijl de Engelsche oorlogsvloot in Azie bestond uit elf zeilschepen met 272 stukken geschut en drie stoomschepen met 1131 paardenkracht, de Nederlandsche oorlogsvloot eene magt telde van drieëntwintig zeilschepen met 332 stukken geschut en tien stoomschepen met 1311 paardenkracht. De Amerikanen hebben nimmer meer en meestal minder dan vier oorlogsvaartuigen in Azie. Het Fransche hoofdstation is dat van het eiland Mayotte, nabij Afrika, en het aantal oorlogsvaartuigen in Azie bedraagt meestal twee à drie schepen. Uit deze vergelijking blijkt, dat wij in het Oosten niet zoo magteloos zijn als men het soms wil doen voorkomen. *(Id.)*

— In de zitting van de Tweede Kamer van 12 dezer is, nadat de Commissie voor de verzoekschriften deswege rapport had uitgebragt, een adres van schippers wegens de opheffing van den tol op het Zwolsche Diep, en herstel hunner grieven betreffende het tarief, ter griffie nedergelegd en aan den Minister van Financiën verzonden.

— Te Groningen is overleden Jhr. Mr. *O. van Swinderen van Rensuma*, Curator der Hoogeschool.

Buitenland.

13 *Nov.* In Keurhessen is het tusschen de Bondstroepen en de Pruissen tot eene botsing gekomen, waarbij het eerste bloed gestroomd heeft. De Beijersche voorhoede trok den 8 smorgens in de rigting van Fulda voort, naar het schijnt, zonder vijandige bedoeling. Bij het dorp Bronzell werd zij door Pruissische troepen met een tirailleursvuur ontvangen, maar dreef de Pruissen terug en bezette het dorp; waarna de Pruissen nog eens op een Beijersch detachement, dat voorbij Bronzell recognosceerde, vuur gaven. Aan beide zijden zijn eenigen gewond. Doch reeds des middags van den 8, kwam een Pruissisch parlementair in het Beijersch hoofdkwartier, de mededeeling brengende van den Pruissischen opperbevelhebber *von der Gröben*, dat hij op bevel uit Berlijn, den volgenden dag Fulda ontruimen, en alleen de bij de verdragen voor Pruissen in Keurhessen bedongen heirbanen (waartoe Kassel wel, maar Fulda *niet* behoort) zou bezetten. Inderdaad is Fulda den 9 door de Pruissen ontruimd en door de Bondstroepen bezet. Zoo schijnt de schermutseling bij Bronzell nog niet het begin des burgeroorlogs te zullen zijn. De berigten uit Berlijn en andere oorden van Pruissen komen daarin overeen, dat de oproeping van het Pruissisch leger, over het algemeen eene groote geestdrift onder de bevolking heeft teweeggebragt. Het is eene stemming, zeggen de berigten, als in 1813, toen Pruissen tegen *Napoleon* opstond. De Pruissische Regering ontvangt reeds van particulieren aanbiedingen, om manschappen voor het leger of geldelijke bijdragen te leveren. De koopmansstand te Berlijn heeft, naar gemeld wordt, aan de Regering eene geldleening van vijfentwintig millioen guldens aangeboden.

— De laatste berigten laten twijfelachtig, of er meer vooruitzigt op vrede of wel op oorlog is. Uit Berlijn wordt, van zondag gemeld, dat Oostenrijk geweigerd heeft de krijgstoerustingen te staken. Zeker is het, dat, zoover men den 9 te Berlijn wist, Oostenrijk in de hoofdpunten niets toegaf. Daarentegen wordt uit Frankfort van zondag het volgende berigt: „Er is meer vooruitzigt op vrede. Men zegt, dat Oostenrijk toegestemd heeft, vrije conferentien over de Duitsche aangelegenheid te houden, met voorloopige schorsing der Bondsvergadering, en dat de Keurhessische aangelegenheid door Oostenrijk en Pruissen gezamenlijk zou geregeld worden. De fondsen zijn ten gevolge dezer geruchten heden aan onze beurs alle gerezen."

— De tegenwoordige mobilisering van het Pruissische leger toont de voortreffelijke wijze aan, waarop de gewapende magt aldaar is ingerigt. Sedert den vrijheidsoorlog, werd de Pruissische krijgsmagt niet zoo volledig opgeroepen als thans, en de verwachting, die men daaromtrent koesterde, wordt nu nog overtroffen. De order tot het mobiel stellen werd gegeven op 6 dezer en op den 8sten nam men te Berlijn hen reeds niet meer aan die zich voor de landweer aanmeldden. De geestdrift tot den strijd is zeer opmerkelijk; zoo nam de heer *Jacobs*, lid van den raad van Potsdam, de volledige uitrusting op zich van 12 jagers. Een boer, uit de omstreken dier stad, stelde zijne zes zoons aan den minister van oorlog voor en verzocht hen in het leger op te nemen; „zij zijn waard voor den Koning te sterven" zeide hij.

— Van Petersburg wordt dd. 30 Oct. berigt: Zoo ver het gezigt reikt, van de Oorlogshaven af tot aan de Oranien-baum, heeft het ijs zich vastgezet, westelijk is echter de passagie nog vrij; in de haven alhier zijn bereids voetgangers het ijs gepasseerd. *(Leeuw. Ct.)*

— In de Romagna blijven de wegen steeds onveilig. Alle daartegen genomene maartregelen zijn vruchteloos. Voor eenige dagen werd de postwagen van Imola door roovers overvallen, die den conducteur eene voor den Paus bestemde som van 1000 Rom. thalers afnamen. In Lugo kwamen op den marktdag 30 gewapende roovers binnen, plunderden eenige winkels en namen daarenboven eene som van 2000 th. mede.

— De President der Fransche Republiek heeft het genootschap van 10 *December* ontbonden verklaard. Nadat deze maatregel reeds zoo goed als besloten was, is tegen dit genootschap nog eene zware beschuldiging ingebragt. In de zitting namelijk der blijvende commissie van de Wetgevende Vergadering van donderdag, werd door een der leden, als zeker, medegedeeld, dat den 29 Oct. jl. 26 van de heethoofdigste leden van dat genootschap onderling het plan gevormd hadden, om den voorzitter der Wetgevende Vergadering, den heer *Dupin*, en den opperbevelhebber van het leger te Parijs, generaal *Changarnier*, te vermoorden, als de grootste hinderpalen zijnde tegen de vervulling van de wenschen des genootschaps, en dat zij twee hunner, door loting daartoe aangewezen, belast hadden met de uitvoering van dat plan, van welke een dadelijk den last aannam, terwijl het tijdstip der uitvoering nader zou worden bepaald. Uit nadere beraadslagingen zou gebleken zijn, dat men op den dag van de bijeenkomst der Wetgevende Vergadering zoodanigen aanslag wilde ondernemen. — Het dagblad *l'Ordre* meldt, dat bij het besluit van eenige leden der *Société du dix Décembre*, tot het dooden van den heer *Dupin*, deze niet persoonlijk werd bedoeld, maar wel in zijne kwaliteit als voorzitter der Wetgevende Vergadering, eene kwaliteit die hem magtigt *Changarnier* te belasten met de verdediging der vergadering. Vier van de 26 leden protesteerden door hun stembriefje tegen *Dupin's* dood, en dat veroorzaakte groote beweging. Men vroeg elkander, of er verraders in het complot waren en ging tot eene hernieuwde stemming over. Toen vond men slechts 3 billetten tegen het besluit.—Het geheele verhaal schijnt echter onwaar te zijn.

— In Engeland geeft de bevolking op onderscheidene wijzen derzelver afkeer te kennen van de jongste maatregelen van den Paus tot herstelling van de Roomsche hierarchie in dat land. Zoo zag men te Exeter een optogt, waarin de Paus op een stoel gedragen werd, voorafgegaan door den Groot Inquisiteur op een ezel, en gevolgd door twaalf officieren der Inquisitie met foltertuigen, enz. enz. Van tijd tot stond de trein stil, om de voorbijgangers den grooten teen van den Paus te laten kussen; ten slotte werden de Paus en de Kardinaal *Wiseman* in beeldtenis opgehangen en verbrand, onder woest gejuich van het gepeupel. Na het verhaal van een aantal dergelijke vertooningen, zegt een der voornaamste Engelsche dagbladen, de *Daily News:* „De Paus is gister verbrand door geheel Engeland, verontwaardigd over de beleediging, die hij de Koningin en de natie heeft durven aandoen. De grap der havelooze straatjongens van Londen, is de ernstige daad van een denkend volk geworden. Men kan daarin de voorboden zien van de ontvangst, welke de Kardinaal-aartbisschop van Westminster, als hij den voet op Britschen grond zet, van de algemeene opinie te wachten heeft."

14 *Nov.* Het Pruissische leger in Keur-Hessen heeft zich niet bij de ontruiming van Fulda bepaald, maar ook den weg naar Kassel vrij gegeven, om zich slechts de heerbanen voor te behouden. Het ministerieel blad *de Reform* zegt echter met cursieve letters, dat dit terugtrekken een maatregel is van bloot militairen aard, terwijl hetzelve van schikkingen met Oostenrijk geen woord meldt. Op het berigt, dat een corps Oostenrijkers naar de zijde van Coburg voortrukte, om een einde aan den oorlog in Sleeswijk-Holstein te maken, zijn eenige Pruissische regementen ook naar Coburg vertrokken, om het verder voortrukken van dit corps te verhinderen.

— De kardinaal *Wiseman* is l.l. maandag te Dover aangekomen, en onmiddelijk naar Londen vertrokken.

Assen, 15 November.

— Men zal zich herinneren, dat voor eenigen tijd het lijk van de vrouw van den ingezetene *de Wit* alhier, nadat deze vrouw een aantal dagen was vermist geweest,

in de kolk van de Hoofdvaart is teruggevonden, doch zonder het gouden oorijzer, hetwelk zij kort voor haar verdwijnen had gedragen; gisteren morgen nu is dit oorijzer met beide stiften teruggevonden, ten bewijze, dat er over deze zaak vele ongegronde vermoedens gemaakt zijn.

— Door de Arr. Regtbank te Assen zijn veroordeeld, den 13 dezer: *L. O.*, arbeider te Assen, wegens het toebrengen van slagen aan *L. F. Benning*, tot gevangenisstraf van 3 maanden en *f* 8 boete; — *G. D.*, breidster te Meppel, wegens diefstal van een zilveren snuifdoosje uit de woning van *Albert Alberts* te Ruinerwold, tot gevangenisstraf van 15 maanden; — *J. V.*, cigarenmaker te Meppel, wegens het toebrengen van slagen aan *Jan Hartsuiker*, tot gevangenisstraf van 6 weken en *f* 8 boete; — den 14 dezer: *R. H. W.*, landbouwer te Zuidwolde, wegens het met geweld aangrijpen en buiten zijne woning werpen van *E. S. van Goor*, tot gevangenisstraf van 6 weken en *f* 20 boete; — *R. K.*, schaapherder, laatst woonachtig in de Emellanden, gemeente Beilen, wegens het weiden van schapen op eens anders land, tot gevangenisstraf van 1 maand.

— Door het Provinciaal Geregtshof van Drenthe, in raadkamer vergaderd, zijn naar de openbare teregtzitting verwezen *David Bino* en *Juda Heins de Lara*, beschuldigd van het ontvreemden van eene duffelsche jas uit de woning van *Jan Ottens* te Rolde, in den morgen van 21 Oct jl.

* *Coevorden* 13 *Nov.* Er is onlangs in de Drentsche Courant melding gemaakt van eene scheuring zoowel in het Israëlitische kerkgebouw als in de gemeente zelve te dezer stede. Wanneer men door eene scheuring of scheiding in de gemeente begrijpt, dat een gedeelte der leeken zich beklaagt over ondoelmatige besteding van kerkelijke gelden, of over handelingen van personen, belast met het beheer van kerkelijke gelden, dan kan zulks onzes erachtens niet heeten eene scheiding in de kerk. Wij verklaren derhalve dat artikel als grove onwaarheid en geven de verzekering, dat er eene zeer goede eensgezindheid bij de weldenkende Israëliten dezer gemeente bestaat.

Een Israëliet.

* *Smilde*, 13 *Nov.* De chr. afg. gemeente alhier heeft uit het in het vorig n° dezer courant genoemde drietal tot haren herder en leeraar verkozen, den W.E.W. heer *J. Nanties*, afgescheiden leeraar op het eiland Urk.

* *Roswinkel*, 13 *Nov.* Gisteren had hier, ter vervulling van den onderwijzerspost, een vergelijkend examen over 31 sollicitanten plaats: 43 hadden zich aangegeven. Bij absentie van den districts-schoolopziener werd het examen afgenomen door den W.Ed. heer *H. Doorenbos*, schoolopziener van 't tweede district. Van den uitslag is nog niets bekend, aangezien er geen tijd was, om de stukken dadelijk te beoordeelen.

* *Meppel*, 14 *Nov.* Maandag middag omstreeks half een uur braken in de nieuwe houtzaagmolen van den heer *W. Kleijenberg* alhier, bij behoorlijken wind, de daarin liggende ijzeren as en ten gevolge daarvan de beide roeden, waarvan eene nog weder kan gerepareerd worden. Dit gaf een' zoodanigen slag, dat, hoewel de molen eenige minuten buiten de stad staat, men denzelven hier konde hooren. Men hoopt, dat de schade voor den eigenaar nog niet zoo aanmerkelijk zal zijn, als zij zich laat aanzien, omdat men verneemt, dat de gieter der as 10 jaren voor dezelve heeft ingestaan en de molen eerst in 1842 is afgetimmerd.

* De voor eenige weken hier opgerigte burgerbewaarschool telt reeds een 40tal leerlingen. Deze worden op eene doelmatige wijze naar geest en ligchaam ontwikkeld, door hen duidelijk te leeren spreken, voorwerpen te doen opmerken en onderscheiden, vooral op prenten, hun geheugen te oefenen, te leeren tellen, hen kinderlijke liedjes te leeren zingen, en hen allerlei bewegingen met handen en voeten te laten maken, in onderscheidene rigtingen te doen marcheren, zelfs met verschillende bewegingen der handen, te laten wedloopen en springen, schommelen, touwtje-springen, knikkeren, bikkelen en kinderspelen uit te voeren, waarbij het ligchaam in beweging is en tevens kan worden gezongen, enz. Het is wezenlijk voor den kindervriend genotvol, de kleinen zoo spelende te zien onderwijzen en opvoeden. Jammer maar, dat zulke inrigtingen nog zoo schaars zijn in den lande.

* Ons diaconie-bestuur heeft een middel ingevoerd, waardoor het altijd kan weten, of de bedeelden gebruik hebben gemaakt van de zondag-avond-godsdienstoefeningen, welke alleen en bepaald voor de armen zijn ingesteld; dit middel verdient navolging. — Ieder bedeelde ontvangt aan den ingang van het gebouw, waarin gezegde oefeningen plaats hebben, een gedrukt kaartje, hetwelk zij bij de wekelijksche vaste bedeeling moeten toonen en teruggeven; bij gebreke hiervan wordt hun een gedeelte der hun anders gegevene gelden ingehouden; bij het tweede verzuim het dubbele van het eerste, enz. Het spreekt van zelf, dat ziekte, oppassen van zieken, enz. verschooning geeft.

Mededeelingen van een Grijsaard.

De Kolonie *de Smilde* en de kas *ad pios usus aldaar.*

De Kolonie de Smilde, sedert 1771 ontstaan in de ruwe veenen van Halen, gehucht onder Beilen, vroeger eigendommen van 't voormalig Klooster te Assen, en daarom Kloosterveen genoemd, later bij de opheffing van dat Klooster ten gevolge de reformatie aan 't landschap Drenthe gekomen, is thans dat gedeelte van de burgerlijke gemeente Smilde, bekend onder de benamingen van Kloosterveen en Bovensmilde; tot die Kolonie behoorden tevens de veenen in 1834 bij de grensregeling van de Smilde tot Assen overgegaan.

Toen mijne Ouders zich in 1780 aldaar met der woon vestigden, was ik een knaapje van tien jaren; destijds was die Kolonie een ruw en akelig veenmoeras; men zag er boom noch groen, weg noch vaart, kerk noch school, 't was eene woeste en ledige plaats; eene eenzame en doodsche vlakte. — Men vond er niets dan eenige ellendige hutten; de woningen van een 100tal arme, zeer arme en onbeschaafde menschen, door den geest der nijverheid in de hoop op betere toekomst naar dit wilde oord overgebragt. Zoo was voor ongeveer 70 jaren de Kolonie; en tot aandenken daarvan noemde men 't eerste kind, aldaar in of omstreeks 1773 geboren *Paludana Halensis* (*het kind der Haler moerassen*). — Ik heb steeds gewenscht dat die naam, de aanduiding van de vroegere gesteldheid der plaats, in eene bloeijende welvarende nakomelingschap tot in verre geslachten zoude mogen voortleven; want dat kind was, om zijn eigenaardigen naam, bij uitnemendheid het kind der kolonie. Het leeft nog; maar 't is thans eene arme oude vrouw, voor wie de tijd geene rozen gaf, en wier karakteristieke naam op behoeftige kleinkinderen overgeplant, in *Daantje* is verbasterd; volkomene tegenstelling met de Kolonie, wier ellendige hutten meestal in zeer geschikte, soms prachtige huizen, en wier ruwe veenen grootendeels in uitmuntende bouw- en weilanden zijn veranderd. De Regering van Drenthe komt den lof toe, dat ze ter verzekering van de schoone uitkomsten dezer kolonisatie, reeds in 't begin, onderscheidene allezins gepaste maatregelen nam; en onder deze bekleedt de oprigting of instelling der kas *ad pios usus* zeker de voornaamste plaats. Die kas werd tot stand gebragt en onderhouden hoofdzakelijk door de bepaling, in de generale verkoop conditien der veenen te Smilde van den jare 1771 voorkomende, dat van elk dagwerk turf, daaruit vervoerd wordende, drie stuivers tot genoemde kas zouden worden betaald, en gedestineerd ter beneficie of bestemd ter begunstiging der kolonie en derzelver benoodigdheden, en des noods tot ondersteuning der armen. Ook werden bij die conditien tot hetzelfde einde eenige boeten aan die kas toegekend. Deze bepaling, oorsprong der kas ad pios usus, wees tevens even als hare benaming, derzelver doel en strekking ten stelligste aan, en werd in alle conditien van latere verkoopingen der Landschaps veenen herhaald; in sommigen, zoo als in die van 1773, door de enkele vermelding, en dit was zeker toen ter tijde voldoende, dat de verkoop geschiedde op de generale gedrukte conditien van 1771; in andere, zoo als die van 1812, onder 't Fransche Keizerrijk door de woordelijke uitdrukking, dat de te verkoopene veenen zouden moeten betalen drie stuivers van 't dagwerk aan de kas ad pios usus, tot onderhoud der kolonie, en tot medeonderhoud der armen bestemd, en deze uitdrukking, door de veranderde tijdsomstandigheden noodig geworden, strekt ter bevestiging dat die kas eenig en uitsluitend is voor en ten behoeve van de Smilde. Het denkbeeld ter oprigting eener zoodanige kas is misschien ontleend van de Hijkersmilde, toenmaals eene Kolonie in de ruwe veenen der marke van 't gehucht Hijken, thans een aanzienlijk gedeelte van de gemeente Smilde; daar had zich eenige jaren vroeger, eene meerendeels arme bevolking neergezet; naar wier ellendige woningen die plaats door de ingezetenen heden ten dage nog veelal de Tenten wordt genoemd. Deze bevolking behoefte gevoelende aan Godsdienst en onderwijs, zocht de middelen te bekomen ter stichting van een gebouw, dat voor school en kerk beide kon dienen, en bepaalde, dat van ieder dagwerk turf tot dat einde drie stuivers zou worden betaald. Dit voorbeeld, navolgenswaardig voor elke nieuwe Kolonie, werd door de toenmalige Regering op de Landschaps-veenen toegepast, eene bepaling dienovereenkomstig in de verkoop-conditien opgenomen, en zoo kwam de eerste aanleiding tot oprigting der kas ad pios usus zeer waarschijnlijk uit de handelingen der ingezetenen van Hijkersmilde voort.

Toen nu in 1788 de bevolkingen van de Kolonien Kloosterveen en Hijkersmilde reeds aanmerkelijk waren toegenomen, en 't Landschaps-Bestuur te eerstgenoemde plaatse eene schoone kerk had gebouwd, sloten de volmagten van beide Kolonien, destijds de Plaatselijke Regeringen, eene overeenkomst, dat beide zouden vereenigd worden tot éene Hervormde Gemeente met éene diakonij; dat die van Hijkersmilde hunne kas, op de straks vermelde wijze verkregen, in de Landschaps-kas ad pios usus zouden stor-

ten, dat zij daarop gelijke regten zouden hebben als die van Kloosterveen en dat, bij onvoldoendheid der diakonijpenningen, de kas ad pios usus zou gebezigd worden ter ondersteuning der armen; die overeenkomst werd door Ridderschap en Eigenerfden, Staten van Drenthe, op den reces-Landsdag van 15 Januarij 1788 bekrachtigd en zoo werd de Landschaps kas ad pios usus oorspronkelijk opgerigt ten dienste der Landschaps-kolonie Kloosterveen, nu uitsluitend ter beneficie van Kloosterveen en Hijkersmilde in gemeenschap, en derzelver behoodigdheden, en desnoods tot ondersteuning der armen aldaar; niemand dan de ingezetenen dier kolonie heeft daarop eenig regt of aanspraak; en niet anders dan tot het doel waartoe ze is ingesteld.

Dit uitsluitend regt op die kas is dan ook sedert haar 80 jarig bestaan door al de Besturen, die elkander gedurende dien tijd in Drenthe hebben opgevolgd, gehandhaafd, en bij voorkomende gelegenheden, nader bevestigd.

En toen in 1834 de lang in twist geweest zijnde grensscheiding tusschen Assen en de Smilde werd geregeld, werd in art. 2 van 't daartoe strekkende koninklijk besluit de uitdrukkelijke bepaling opgenomen, dat de veenen van de voormalige Landschapskolonie de Smilde, aan Assen voorgaande, aan de kas ad pios usus zouden betalen zoodanige som als in de conditiën van 1771 was vermeld, *zonder dat die stad daardoor eenige aanspraak OP, of aandeel IN die kas zoude verkrijgen:* deze bepaling bevestigt het uitsluitend regt van Kloosterveen en Hijkersmilde en zoude eene ongerijmdheid zijn, zoo er ooit aan gedacht kon worden, dat die kas anders was ingesteld dan eenig en alleen ten dienste der genoemde kolonie.

Ik heb dezer dagen door meer dan een hooren beweren, dat de kas was opgerigt ten bezware van 't Landschap, 't welk door de bepaling, dat daaraan drie stuivers per dagwerk van den afgevoerden turf zou worden betaald, de veenen voor minderen prijs had moeten verkoopen; het is mij echter altijd voorgekomen, dat deze bewering niet juist is, en die bepaling noodwendig ten gevolge moest hebben verhooging van de koopprijzen der veenen, want de uitdrukkelijke voorwaarde, dat de daardoor verkregen gelden ad pios usus zouden worden gebezigd ter bevordering der kolonie en ter ondersteuning der armen, gaf de zekerheid, dat er ten allen tijde voldoende middelen zouden zijn, om behoorlijk voor de hoogste belangen der koloniërs te zorgen. — Die zekerheid, het staat bij mij vast, heeft koopers gelokt en de prijzen verhoogd; zoo was oorzaak, dat er zich en vermogende personen gingen vestigen en alzoo van de spoedige opkomst en den bloei van de Smilde. — Bovendien was 't bezwaar uiterst gering, en drukte, als op den afgevoerden turf, niet op de veenen, gelegd, eigenlijk op den verbruiker.

En met het oog op de geschiedenis der kas *ad pios usus*, derzelver oorsprong, doel en strekking nagaande, kom ik tot het besluit, dat ze is ingesteld, ter begunstiging van de kolonisatie der Landschapsveenen, en eenig en uitsluitend ten dienste der Ingezetenen aldaar; dat die van Hijkersmilde, door wettige overeenkomst, onder bezwarenden titel, daarop gelijke regten hebben verkregen; en dat dit alles is geschied ten voordeele, althans zonder bezwaar van 't Landschap en dat geene anderen, wie ook, op die kas eenig regt of aanspraak kunnen doen gelden.

Mogt ik ten slotte eene bede doen aan hen, die het beheer hebben over de kas ad pios usus, dan zou het deze wezen; gedenk der eerstgeborene, het kind der kolonie, de arme oude *Paludana Ilalensis*; en geef haar jaarlijks zooveel uit die kas, als voor haar noodig is, om buiten kommer en ellende te leven.

Smilde. *H.*

ERRATUM.

In de in het vorig n°. geplaatste advertentie, dat, ten overstaan van den heer Notaris *Uoman* te Taarlo een aantal denneboomen zal verkocht worden, lees, in plaats van 16 *December*, 16 NOVEMBER.

Op den 17 October jl. overleed te Reval in Rusland, in den ouderdom van 77 jaren, Zijne Excellentie de Heer *Lodewijk Sigismund Gustaaf* Graaf *van Heiden*, Admiraal in dienst van Z. M. den Keizer van Rusland, Militair-Gouverneur te Reval en Opperbevelhebber der vloot, Grootkruis-ridder van vele Orden enz., enz.

Eenige kennisgeving.

UIT DE HAND TE KOOP:

Een HEERENHUIS, staande en gelegen in de Bentheimerstraat te Coevorden, bestaande uit vijf **Beneden- en Bovenkamers**, meest allen behangen en van stookplaatsen voorzien; een **Keuken, Kelder** en verdere gerijfelijkheden; toebehoorende aan de Erven *R. Boelren* te Roswinkel. Nadere informatiën zijn te bekomen bij Mr. *L. Kniphorst*, Notaris te Emmen.

Voor een zeer billijken prijs UIT DE HAND TE HUUR, om op 1e. Mei 1851 te aanvaarden: Eene **HEERENHUIZINGE** en **TUIN**, aan den Singel te Assen, waarin zich bevinden zes Beneden- en drie Bovenkamers, ruime Keuken, Kelder, Regenbak, Pomp, Mangelkamer en berging voor brand, te bevragen bij Mr. H. J. L. VAN DER WIJCK.

Assen, den 14 *November* 1850.

Maatschappij

TOT ONDERLINGE ONDERSTANDS-VERZEKERING OP DEN OUDEN DAG,

GEVESTIGD TE **AMSTERDAM.**

Goedgek. bij Kon. besluiten d.d. 28 *Nov.* 1849 *en* 17 *Maart* 1850.

Directeuren: H. J. KOOPMAN en Mr. S. J. COHEN.

Commissarissen: Mr. J. R. CORVER HOOFT, J. DE MAN en Jhr. Mr. P. J. BOSCH VAN DRAKENSTEIN.

Hoofd-Agent voor de Provincie Drenthe: **J. HAAK**, te Assen.

Het doel van deze Maatschappij is, om aan Personen uit alle Standen de gelegenheid open te stellen, tegen eene wekelijksche, maandelijksche of jaarlijksche bijdrage of wel door eene Koopsom in eens zich eenen rustigen ouden dag te verzekeren.

Waarborgen voor de zekerheid der Deelnemers zijn onder anderen: De op ervaring en wetenschap rustende — en van Regeringswege onderzochte berekening, — het bestendig toezigt der Commissarissen en van eenen Wiskundige als adviseur, — de regten welke de Deelnemers als Leden kunnen doen gelden, — de verantwoordelijkheid der Directeuren en hunne verpligting om borgtogt te stellen, — de bepaling, dat de Fondsen zullen worden belegd door inschrijving op een van de Grootboeken der Nationale Schuld, zoodra de in Kas zijnde gelden de *minste* inschrijving zullen gedoogen, enz.

Voorbeeld van deelneming: Iemand oud 20 jaren, verlangt van zijn 60ste jaar af tot aan zijn overlijden jaarlijks *f* 125 te genieten. Hiervoor betaalt hij wekelijks *f* 0.15 of maandelijks *f* 0.63 of jaarlijks *f* 7.50, van af den dag der deelneming tot aan den 60jarigen ouderdom, — of wel in eens als koopsom *f* 124, zonder tot betaling van eenigen inleg of andere contributie gehouden te zijn. Wil men op eenen lateren ouderdom deelnemen — of vroeger — of eene grootere uitkeering genieten, zoo kan men dit verkrijgen door eene in verhouding daarvan verhoogde bijdrage.

Inlichtingen bij den HOOFD-AGENT op franco aanvrage te bekomen.

LOTERIJ. 5. kl. 1.--3. lijst: n. 14097 *f* 1000; n. 1656, 14354, 2092, 16915, 10705 en 16338 elk *f* 400; n. 1537, 10495 en 10353 elk *f* 200.

Coevorden, 11 *Nov.* Rogge *f* 5.75. Boekweit *f* 5.00. Boter ned. pond *f* 0.50. Zetting: 6 p. roggebrood *f* 0.46.

Hoogeveen, 12 *Nov.* Rogge *f* $6.22\frac{1}{2}$. Boekweit *f* 4.90; Haver *f* „ . „. Boter n. pond *f* 0.55. Honig n. pond *f* 0.34.

Ter markt aangeb.: 93 mudden rogge; 145 m. boekweit. 0 m. haver; 235 p. boter; 700 p. honig. Zetting: 6 p. roggeb. *f* 0.48.

Assen, 14 *Nov.* Rogge *f* 6.25 a *f* 5.90. Boekweit *f* 5.75 a *f* 5.25. Aardapp. *f* 1.75 a *f* 1.40. Boter n.p. *f* 0.60 a *f* 0.55. Stroo 100 n. p. *f* 2.60.

Aantal: 239 mud Rogge; 170 mud Boekweit; 240 mud Aardapp.; 412 n. pond Boter; 0 n. pond Hooi; 4000 n. pond Stroo; 130 Wagens. Zetting: 6 p. roggebrood *f* 0.49.

Groningen, 12 *Nov.* Tarwe *f* 7.50 a *f* 6.00. Rogge *f* „ . „; nieuwe *f* 5.40 a *f* 6.00. Boekweit, zand *f* 5.30 a *f* 5.75, veen *f* 5.15 a *f* 5.45. Garst *f* 3.90 a *f* 4.50, nieuwe zomer *f* 3.85 a *f* 4.45, knobbe *f* 4.45 a *f* 4.65. Dikke haver *f* 2.45 a *f* 3.00 Voerhaver *f* 2.30 a *f* 2.75. Paardeboonen *f* 4.75 a *f* 5.25 Koolzaad *f* 9.25 a *f* 11.20. Gort grove *f* 7.25 a *f* 7.75, parel 100 ned. pond. *f* 10.00 a *f* 11.50. Raapolie per vat *f* 35.00. Boter $\frac{1}{4}$ ton *f* 25.00.

Steenwijk, 11 *Nov.* Rogge *f* 5.50 a *f* 6.30. Haver *f* 3.10 a *f* 3.40. Boter $\frac{1}{8}$ vat *f* 13.00.

Oldemarkt, 10 *Nov.* Boter $\frac{1}{8}$ vat *f* 14.00 a *f* 15.00.

Amsterdam, 13 *Nov.* Werk. Sch. $2\frac{1}{2}$ pct. $54\frac{5}{8}$ a $54\frac{7}{8}$; dito 3 pct $64\frac{3}{4}$ a $65\frac{1}{8}$; Werk. Sch. 4 pct $84\frac{3}{4}$ a $85\frac{1}{8}$.

Te *Assen*, VAN GORCUM EN COMP., Provinciale Drukkers.

Vergadering der Provinciale Staten van Drenthe van Dingsdag 12 November.

Te ruim elf uur wordt de vergadering geopend; alle leden zijn tegenwoordig. Er wordt eene commissie benoemd, bestaande uit de heeren *H. J. Kijmmell*, *v. Holthe tot Echten*, *Hesselink*, *Meursing* en *C. E. Kniphorst*, om de door het nieuw benoemde lid de heer Mr. *J. P. Willinge* ingediende geloofsbrieven te onderzoeken; inmiddels wordt de zitting twintig minuten geschorst. — Te ruim twaalf uur wordt de zitting hervat. — De evenbedoelde commissie brengt rapport bij monde van den heer *v. Holthe v. Echten* uit, zij adviseert tot toelating van den heer *Willinge*; dienovereenkomstig besloten zijnde, wordt de heer *Willinge* door den Griffier binnengeleid, legt de vereischte eeden af en neemt zitting. — De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd. — Alsnu worden opvolgelijk gelezen: 1°. Een adres van den Heer *C. W. E. Kijmmell*, Burgemeester van Smilde, houdende betoog, dat de kas ad pios usus uitsluitend ten behoeve der gemeente Smilde strekt; wordt verzonden aan de Commissie, reeds in de vorige zitting met betrekking tot de gemelde kas benoemd. — 2°. Een nader adres van de eigenaren van veenen in het 6e blok te Smilde, verzoekende, dat er eene spoedige beslissing moge worden genomen op hun in de vorige vergadering ingediend rekwest, om te bevorderen, dat zij het overtollige water uit hunne daargelegene eigendommen op de kolonie-vaart naar Veenhuizen mogen lossen, en welk rekwest aan Gedeputeerde Staten is gerenvoijeerd, om in de gewone zomer-vergadering van 1851 daarop te rapporteren; adressanten voeren aan, dat zij er groot belang bij hebben, dat ten spoedigste op hun verzoek beschikt worde, immers dat hetzelve niet tot de evengenoemde zomer-vergadering worde aangehouden; hetzelve wordt ter visie gelegd tot morgen, om alsdan deswege een besluit te nemen. — 3°. Een adres van den kerkeraad van de Christ. Afgescheidene gemeente te Smilde, verzoekende, dat alnog aan denzelven spoedig moge worden uitbetaald de subsidie van *f* 500.-, aan denzelven toegestaan ter tegemoetkoming in de kosten van timmering van een Armhuis, en tegen de uitbetaling waarvan moeijelijkheden zijn gerezen; wordt ter visie gelegd tot morgen, ten einde alsdan nopens derzelver behandeling eene beslissing te nemen. — 4°. Eene missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende opmerkingen en bedenkingen ten aanzien van de door de vergadering gearresteerde en aan denzelven toegezondene begrooting van enkel Provinciale inkomsten en uitgaven, voor 1851. Wordt besloten dit stuk te stellen in handen van de commissie voor de begrooting. — De commissie voor het verzoek van den heer Mr. *H. Homan*, Inspecteur der wegen- en waterlossingen in dit gewest, om bij de opheffing zijner betrekking een pensioen of wachtgeld te bekomen, brengt, bij monde van den heer *Sluis*, rapport uit; zij adviseert, om voor 1851 een wachtgeld van *f* 600 aan den adressant toe te staan. Ter visie om nader aan de orde te worden gesteld. — De commissie voor het adres van de heeren *P. Pruissen* en Graaf *van Heiden Reinestein*, om te bewerken, dat het provinciaal Groninger reglement ter wering der longziekte worde geschorst, brengt, bij monde van den heer *de Milly*, rapport uit; het is der commissie bij onderzoek gebleken, dat werkelijk het reglement de strekking heeft, om, ofschoon daarbij al niet de invoer van rundvee finaal moge zijn verboden, deze echter daarbij aan zoo vele bezwaren is onderworpen, dat dit bijna met een verbod van invoer kan en mag worden gelijk gesteld; de commissie beaamt verder het door adressanten aangevoerde, dat de bepalingen van het Reglement zeer ondoelmatig en onregtvaardig werken; zij legt daarom een concept van een adres aan den Koning over, waarin op de in het rekwest van de heeren *v. Heiden* en *v. Pruissen* aangevoerde gronden verzocht wordt, dat Z. M. het gedachte Reglement moge schorsen, of althans zoodanige maatregelen nemen, als Hoogstdezelve in het belang der zaak zal dienstig en afdoende oordeelen. Ter visie en op nader te bepalen dag aan de orde.— Alsnu worden de discussien over het rapport nopens de concept-gemeente-wet geopend. - Overeenkomstig het voorstel van den Voorzitter wordt besloten, om ter bespoediging der behandeling, alleen het nummer van het artikel te noemen, zonder hetzelve te lezen, terwijl alsdan degene, die ten aanzien van een art. een voorstel heeft te doen, deswege het woord kan vragen. — Art. 1— 6 worden zonder discussie aangenomen.— De behandeling van art. 6 wordt aangehouden, tot dat eenige inlichtingen zullen zijn verstrekt, welke de Voorzitter toezegt. — Daarop worden successivelijk art. 17 tot en met 62 aangenomen, nadat artt. 11, 17, 23, 28 en 41 eenige wijzigingen hebben ondergaan, welke echter grootendeels alleen tot de redactie betrekking hebben. — In art. 63 is bepaald, dat de betrekking van Burgemeester onvereenigbaar is met eenige betrekking bij de Schutterij; op voorstel der Commissie, met hare goedkeuring eenigzins gewijzigd door den heer *Sluis*, besluit de vergadering aan het slot van dit art. achter het woord schutterij te laten volgen: van welke schutterlijke betrekkingen de post van Burgemeester, gedurende den tijd, dat dezelve bekleed wordt, vrijstelling geeft. — Art. 64 tot en met 120 worden aangenomen, nadat de artt. 76, 77, 89, 105, 106 en 118 eenige kleine wijzigingen hebben ondergaan. — Art. 121 bepaalt: »De zaken of belangen, die twee of meer gemeenten gemeenschappelijk aangaan, kunnen door de besturen dier gemeenten, daartoe door Ged. Staten gemagtigd, onder goedkeuring van dat collegie, worden geregeld. Wanneer de gemeenten in verschillende Provincien liggen, vragen de Gedeput. Staten dier provincien, alvorens de bedoelde magtiging te verleenen, Onze goedkeuring." — De heer *G. L. Kniphorst* stelt voor, om tusschen de 1e en 2e alinea van dit art. in te voegen de volgende bepaling: »zoodanige magtiging of goedkeuring wordende geweigerd, en alle de bij het geval onmiddelijk betrokkene gemeente-besturen zich te dier oorzake beklagende, en daartegen voorziening vragende, wordt door Ons daarop beschikt." — De heer *Sluis* gevoelt het gewigt van deze bepaling, maar er blijft toch altijd eene gaping in de wet voor de gemeenten, die in twee provincien zijn gelegen, daar voor deze de zaak door den Koning zal moeten beslist worden, en zij dus als het ware slechts ééne instantie zullen hebben; ook kan men bij Ged. Staten geene willekeur veronderstellen. — De heer *G. L. Kniphorst:* Wanneer eene zaak niet geheel maar wel gedeeltelijk kan verholpen worden, dan moet men het laatste om het eerste niet verzuimen; het is juist daarom, dat hij de door hem voorgestelde bepaling achter de 1e alinea van het concept-artikel wil hebben ingelascht; ook wil hij geene willekeur bij Ged. Staten veronderstellen, doch Ged. Staten zijn ook menschen; wanneer men konde aannemen, dat de menschen ten allen tijde goed zouden handelen, dan waren er in het geheel geene wetten noodig. — De heer *van Echten van Holthe:* Door de bijgevoegde bepaling zullen de besturen beperkt worden; zonder deze bepaling heeft ieder bestuur afzonderlijk het regt om zich te beklagen; in deze bepaling wordt echter vastgesteld, dat alle bij de zaak betrokkene besturen zich gezamenlijk moeten beklagen. — De heer *G. L. Kniphorst:* Het is hier sprake van bijzondere bepalingen, daartegen gelden dus ook alleen bijzondere voorzieningen; hij blijft er op aandringen, dat in dezen de regten van de gemeentebesturen jegens het gewestelijk bestuur worden verzekerd. — Nadat nog de heeren *J. Tonckens*, *Alingh* en *Sluis* het woord gevoerd hadden, wordt het art. in omvraag gebragt en verworpen met 21 tegen 14 stemmen; *tegen* waren de heeren *de Milly, Slingenberg, Denning, G. L. Kniphorst, v. d. Vlies, Meursing, Nijenhuis, Hoenderken, C. E. Kniphorst, J. T. Nijsingh, Kok, Sluis, L. Homan, Hesselink, J. L. Nijsingh, W. F. Kijmmell, Oosting, Willinge, Carsten, Scheltens* en *J. de Jonge.* — Alsnu het art. met het amendement van den heer *Kniphorst* in omvraag gebragt zijnde, wordt hetzelve met 27 tegen 8 stemmen aangenomen; tegen waren de heeren *J. Tonckens*, *H. J. Kijmmell*, *A. Homan*, *Prins, van Veen, Vos, de Jonge* en *H. G. van Holthe van Echten.* — Art. 122 tot en met art. 151 worden aangenomen. — Art. 152 bepaalt, dat de afkondiging van gemeentelijke verordeningen geschiedt drie dagen na de dagteekening van het berigt van Ged. Staten, dat de keur bij hen ontvangen is; daar deze termijn te kort gerekend wordt, en de overkomst van het berigt van Ged. Staten vertraging kan ondervinden, besluit de vergadering, op voorstel van de leden *Denning* en *Jhr van Holthe van Echten*, om de woorden: »drie dagen na de dagteekening," te veranderen in »tien dagen na de ontvangst." — Artt. 153 tot en met art. 160 worden aangenomen. — De Voorzitter verdaagt alsnu de vergadering tot morgen ochtend te 10 uur.

Woensdag 13 *Nov.* Te tien uur wordt de vergadering geopend. Er zijn 34 leden tegenwoordig; de heer *C. E. Kniphorst* is wegens ambtsbezigheden afwezig. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd. — Wordt gelezen een adres van . . *Stapel c.s.*, landbouwers te de Wijk, houdende verzoek, dat art. 3 van het Reglement op de springstieren worde gewijzigd; wordt gesteld in handen eener commissie, bestaande uit de heeren *van der Vlies*, *Meursing* en *Hoenderken*, om daarop te dienen van rapport. — Alsnu worden de discussien over de Gemeente-wet hervat. — De door de commissie bij art. 160 en 161 gemaakte aanmerking (zie ons no. 90) wordt goedgekeurd. — Artt. 162 tot en met 174 worden aangenomen. — De vergadering vereenigt zich met de algemeene opmerking, door de commissie ten aanzien der policie in dit gewest gemaakt, en besluit, dat deze opmerking als het gevoelen der vergadering aan den Minister zal worden medegedeeld. — Art. 173 tot en met 210 worden aagenomen, nadat de door de commissie in de artt. 181 en 196 voorgestelde wijzigingen zijn goed-

gekeurd. — Daar in de concept-wet geen termijn bepaald is, binnen welken de rekening en verantwoording over een afgeloopen dienstjaar door den Raad der gemeente aan Ged. Staten moet worden ingezonden, en het zeer wenschelijk geacht wordt, dat zoodanige termijn wel speciaal worde uitgedrukt, besluit de vergadering, op voorstel van den heer *van Echten van Holthe*, om in art. 211 achter de woorden: met rekening, te stellen: »binnen 9 maanden na afloop van »het jaar, waartoe zij betrekking heeft." — Artt. 212 tot en met art. 221 worden aangenomen, nadat de door de commissie voorgestelde wijziging van art. 215 is goedgekeurd. — De heer *van Echten van Holthe* vraagt het woord ten aanzien van Hoofdstuk VI *van de plaatselijke belastingen;* en zegt het volgende: »Reeds bij de wet op de zamenstelling en de magt van de Provinciale Staten is bepaald, dat, ten behoeve der Provincien, geene provinciale accijnsen, na verloop van vijf jaren, zullen mogen worden geheven. Door de provincie Drenthe worden tegewoordig 20 opcenten op de Rijksbelasting op de dranken geheven; blijven nu de behoeften der provinciale kas gelijk, dan zal, daar eene eigene provinciale belasting moeijelijk te vinden zal zijn, voor de opbrengst der gezegde 20 opcenten, eene verhooging der opcenten op de grondbelasting en het personeel onvermijdelijk zijn, Deze verhooging nu, vermeerderd met die, welke ten gevolge der onderwerpelijke gemeente-wet kan en in vele gemeenten moet plaats hebben, zal op den landbouw drukken, waarbij nog moet worden in aanmerking genomen, dat de middelen, om van overheidswege overal volgens de Grondwet openbaar lager onderwijs te doen geven, nog niet zijn aangewezen, dat vroeger, blijkens een toen aangeboden ontwerp van wet, het voornemen heeft bestaan, om ook die onkosten ten minsten gedeeltelijk door opcenten op de grondbelasting te vinden. Daarentegen zullen de bepalingen der Provinciale- en Gemeente-wet ten gevolge hebben, dat het Rijksbestuur meer vrijheid erlangt in het heffen van opcenten ten behoeve van 's Rijks schatkist, vooral op die belastingen, die de minst drukkende zijn, en die voorwerpen treffen, waarvan het gebruik, niet alleen geene behoefte is, maar hetwelk zoo mogelijk door eene belasting mag worden beperkt, ik bedoel het gedisteleerd of de sterke dranken, welke nu in vele provincien door eene provinciale en gemeentelijke belasting zijn bezwaard. Wordt nu de heffing van opcenten op de accijnsen, ten behoeve der provinciale en gemeentebesturen bij de wet beperkt, en de provincien en gemeenten genoodzaakt, om opcenten op de grondbelasting te heffen, dan vordert het belang der landbouwende provincien, dat de heffing van opcenten op de grondbelasting ten behoeve van 's Rijks schatkist niet verder plaats vindt. Het zijn deze beschouwingen, Mijne Heeren! welke mij geleid hebben tot het besluit, om U voor te stellen, om ten aanzien van de voorgedragene bepalingen in het ontwerp van wet, betrekkelijk de heffing van plaatselijke belastingen, op te merken:

»dat bij de wet, regelende de zamenstelling en magt van de Provinciale Staten, bepaald is, dat de provincale accijnsen binnen een bepaalden tijd zullen worden afgeschaft, dat tegenwoordig door de heffing van provinciale accijnsen gedeeltelijk in de behoeften van de provincie wordt voorzien, dat dien ten gevolge bij eene mindere gelegenheid voor de provincien om eene eigene belasting in te voeren, de noodige provinciale middelen zullen moeten worden gevonden door de heffing van opcenten op de grond- en personele belasting, dat volgens het ontwerp van gemeente-wet, de plaatselijke Besturen zullen beperkt worden in het heffen van opcenten op 's Rijks accijnsen, en verpligt worden, ten einde in de gemeentelijk behoeften te voorzien, tot eene verhooging der opcenten op de grond- en personele belasting, dat ten gevolge van die beperking van de provinciale- en gemeente-Besturen in de vrije heffing van belastingen, het Rijksbestuur in de gelegenheid zal komen, om, ten behoeve van de schatkist, meerdere opcenten te heffen van zoodanige accijnsen, als welke het minst drukkend voor de ingezetenen zijn, waaronder behoort de belasting op het binnen- en buitenlands gedisteleerd, waarvan de opcenten tegenwoordig zoo zeer tot stijving der provinciale en gemeentekassen strekken; dat daarentegen provinciale en gemeente-Besturen genoodzaakt zullen worden, een bijzonderen stand, dien der landbouwers, door verhooging der opcenten op de grondbelasting te treffen, dat de vertegenwoordigers eener provincie, waarvan de meeste harer ingezetenen tot den landbouwenden stand behooren, en middelijk of onmiddelijk hun bestaan in den landbouw vinden, op grond van het aangevoerde, voor hun gevoelen vermeenen te moeten kenbaar maken, dat in het vervolg bij de beperking der provinciale- en gemeente-Besturen in het heffen van belastingen, wederkeerig geene opcenten op de grondbelasting, ten behoeve van 's Rijks schatkist worden geheven." — De heer *G. L. Kniphorst*: het punt, door den Heer *van Echten van Holthe* aangevoerd, is ook bij de Commissie ter sprake geweest; dezelve heeft evenwel de vrees van dien heer niet gedeeld; er is eene berekening opgemaakt, van hetgeen in de landbouwende gemeente Nijeveen thans van de gebouwde en ongebouwde eigendommen ten behoeve der gemeentekas geheven wordt, en van hetgeen, zoo de bepalingen der concept-gemeente-wet werden ingevoerd, daarvan zou moeten betaald worden; spreker leest deze berekenig voor, waaruit blijkt, dat het verschil niet noemenswaardig is. — De heer *van Echten van Holthe* wil de berekening niet betwisten; hij gelooft echter, dat, zoo men grootere gemeenten b.v. Hoogeveen nam, men tot andere resultaten zou komen; hij is tegen de algemeene strekking van de concept-gemeente-wet in dit opzigt opgekomen, en hij acht het punt van genoegzaam belang, om daarbij de aandacht der vergadering te bepalen. — De heer *G. L. Kniphorst:* De commissie achtte dit punt ook van groot belang, en heeft daarom onderzoek gedaan; de gemeente-besturen zijn echter niet gedwongen, om, ter vinding der behoeften, de grondeigendommen meer dan thans te belasten; zij hebben altijd den personeelen omslag, en deze is de beste belasting voor de Drentsche gemeenten; door de onderwerpelijke bepalingen in de concept-wet wordt de landbouw niet gedrukt; men moet den landbouw beschermen, doch, wanneer er geen gevaar is, dient men ook geene voorzieningen te nemen. — De heeren *Sluis* en *Oosting* voeren nog het woord. — De heer *J. Tonckens*: De commissie heeft in de bepalingen van de concept-wet geene zwarigheid gezien; hij acht echter het punt van zooveel belang, dat hij voorstelt, om het voorstel van den heer *van Echten* met de berekening, door den heer *Kniphorst* voorgelezen, waarbij ook berekeningen van Assen en Meppel zouden kunnen worden gevoegd, ter visie van de leden te leggen. — De heer *v. d. Vlies* stelt voor, om daarbij ook nog eene berekening van Hoogeveen te voegen. Dienovereenkomstig wordt besloten en de verdere behandeling der concept-gemeente-wet tot een nader te bepalen dag uitgesteld. — De Voorzitter stelt nu voor, om nader te beslissen omtrent de behandeling, te geven aan het adres van veeneigenaren in het 6e blok te Smilde, betrekkelijk de lossing van het water hunner eigendommen op de kolonie-vaart. — De Heer *van Veen* zou wel willen vragen, in hoever de lossing van water op de kolonie-vaart kan plaats hebben. — De Voorzitter: deze vraag zal eerst later te pas komen, het is nu de vraag, welke behandeling zal aan het adres worden gegeven. — De heer *v. Echten v. Holthe* stelt voor, om eene commissie te benoemen, belast met op het vorig adres aan Ged. Staten gerenvoijeerd, en op dit der vergadering te dienen van rapport; dienovereenkomstig wordt besloten, en worden tot leden dier commissie benoemd de heeren *R. A. v. Echten v. Holthe, L. Homan, Meursing, v. Veen* en *Oosting*. — Op voorstel van den heer *v. Echten v. Holthe*, wordt het adres van den kerkeraad der Christelijk Afgescheidene gemeente te Smilde, betrekkelijk het subsidie van ƒ 500 uit de kas ad pios usus, gerenvoijeerd naar de commissie, belast met een onderzoek naar de bestemming van de gemelde kas, om in de volgende vergadering deswege rapport uit te brengen. — Nadat met 33 tegen 1 stem, die van den heer *A. W. v. Holthe*, was besloten, om dadelijk te beraadslagen over het rapport, betrekkelijk het verzoek van den heer Mr. *H. Homan* om pensioen of wachtgeld, worden de discussien daarover geopend. — De heer *G. L. Kniphorst*: Wanneer men van daag inziet, dat men zich gisteren vergist heeft, moet men niet op den ingeslagen dwaalweg voortgaan; de vergadering heeft aan de Provinciale voetboden pensioenen verleend; hij gelooft, dat dit niet goed geweest is; de Staten kunnen geene pensioenen verleenen; pensioenen werken op tijd; door pensioenen te verleenen verbindt men zich voor de toekomst; dit nu vermogen de Prov. Staten in geldelijke aangelegenheden dan alleen te doen, wanneer er een redelijk uitzigt is op een equivalent voor te doene opofferingen; wanneer de Staten b. v. deelnemen in eene kanaal-maatschappij, dan beoogen zij daarmede aan de provincie voordeel aan te brengen voor de toekomst; hij zal dit punt niet verder uiteenzetten, daar hij vertrouwt, dat wel niemand hem hierin zal tegenspreken. Er is ook geene wet, die de Provincie veroorlooft, om pensioenen te verleenen; de pensioen-wet van 1846 zegt, dat de Koning alleen pensioen kan toestaan; pensioen is gunst; alleen de Koning kan gunsten geven; de Staten zijn slechts administrateurs. De commissie stelt voor, om den heer *Homan* wachtgeld te geven; doch dit is, onder andere woorden, toch ook eene soort van pensioen; wachtgeld toch kan zijns inziens niets anders beteekenen, dan eene toelage verleend, tot dat de wachtende eene nieuwe betrekking zal hebben verkregen; wachtgeld staat in dat opzigt met pensioen gelijk, het is voor de toekomst, al komt het alleen op de begrooting voor 1851, het geeft toch hoop op de toekomst; zoo het eens in het vervolg niet weder mogt worden toegestaan, zoude het woord wachtgeld aanleiding kunnen gegeven hebben tot teleurstelling, dit dient te worden voorgekomen. In de gegevene omstandigheden, speciaal ook uit aanmerking van het ten gevolge daarvan buiten

toedoen van den ambtenaar doen ophouden van zijne bediening, zou de spreker daarom voorstellen, om aan den heer *Homan* voor 1851 eene gratificatie toe te staan; hij heeft tegen het voorgestelde tantum van *f* 500 niets, hoewel hij niet weet, naar welken maatstaf deze som is voorgesteld: het is te veel, zoo men de regelen der pensioen-wet van 1846 wil volgen, doch te weinig, zoo de ontslagen ambtenaar daarmede zou geholpen worden. — De heer *Sluis*: de meerderheid der commissie heeft volkomen de beschouwingen van den heer *Kniphorst* gedeeld, er was echter eene minderheid, die geheel andere denkbeelden had; hij ook keurt het pensioneren der voetboden niet goed; de uitdrukking *wachtgeld* komt ook hem niet zoo verkieslijk voor, om daarop te blijven insteren, maar hij moet opmerken, dat de commissie hetzelve slechts voor één jaar heeft voorgesteld; het is een wissel op de toekomst, ja, maar die met 31 Dec. 1851 vervalt; hij kan zich wel vereenigen met eene gratificatie, hoewel de uitdrukking wat vernederend is, en hij liever het woord *tegemoetkoming* zou willen gebezigd hebben. De commissie heeft bij het bepalen der som op *f* 500 geen bepaalde maatstaf gevolgd. — Het rapport in omvraag gebragt zijnde, wordt verworpen met 22 tegen 10 stemmen; de heeren *Vos* en *L. Homan* onthielden zich van stemming. Tegen waren de heeren *Carsten*, *v. d. Vlies*, *Alingh*, *de Milly*, *Hoenderken*, *Nijenhuis*, *Meursing*, *v. Veen*, *Prins*, *A. Homan*, *C. W. E. Kijmmell*, *W. F. Kijmmell*, *J. L. Nijsingh*, *Hesselink*, *Kok*, *A. W. van Holthe*, *G. L. Kniphorst*, *Denning*, *Caspers*, *Slingenberg*, *Witsenborg* en *Scheltens*. — De heer *G. L. Kniphorst* stelt alsnu voor, om aan den heer *Homan* *f* 500 als gratificatie voor 1851 toe te kennen, hij ziet in dit woord, juist omdat het gewoonlijk gebezigd wordt, niets vernederends, wel in het woord *tegemoetkoming*, door den heer *Sluis* voorgesteld, en wel juist omdat hetzelve minder gebruikelijk is. Het voorstel van den heer *Kniphorst* in omvraag gebragt zijnde, wordt met 27 tegen 5 stemmen aangenomen; ook nu onthielden zich de heeren *Vos* en *L. Homan* van stemming: tegen waren de heeren *A. W. v. Holthe*, *Slingenberg*, *Witsenborg*, *Scheltens* en *v. Veen*.— De Voorzitter schorst de vergadering een kwartier uur, na afloop daarvan wordt dezelve hervat.— Het rapport der Commissie voor het adres van de heeren *van Heiden* en *Pruissen*, betrekkelijk het Groninger reglement tegen de longziekte, wordt in discussie gebragt; de Griffier leest hetzelve nogmaals voor. — De heer *van Echten van Holthe* heeft bij het rapport niet kunnen vinden het betrekkelijk Reglement; noch hij, noch de Vergadering kan dus de daarin vervatte bepalingen beoordeelen. Overigens heeft hij drie aanmerkingen op het concept-adres: 1°. er wordt in gezegd, dat het Reglement niet doeltreffend heeft gewerkt; dit kan echter niet in dit gewest, maar alleen in de Provincie Groningen worden beoordeeld, omdat het Reglement alleen voor die Provincie is daargesteld; 2°. kan, naar zijn oordeel, de vergadering, eene onderstelling, in het concept vervat, niet als de hare aannemen, en 3°. kan hij zich met de conclusie niet vereenigen; er wordt daarbij aan Z.M. de schorsing van het Reglement verzocht; het is echter een Reglement, dat door de Staten van Groningen is vastgesteld en door den Koning goedgekeurd, hetwelk dus alleen, ingevolge art. 167 der Prov. Wet, door eene *wet* kan geschorst of vernietigd worden; hij zou daarom voorstellen, om aan de Commissie deze punten nog in overweging te geven, om nader ter zake in de volgende vergadering te rapporteren en alsdan tevens het betrekkelijk Reglement over te leggen. — Op voorstel van den heer *A. Homan* wordt echter besloten, het rapport op nieuw ter visie te leggen, en op een nader te bepalen dag weder aan de orde te stellen; zullende inmiddels de voorzitter zorgen, dat een exemplaar van het betrekkelijk Reglement daarbij worde gevoegd. — De Commissie, betrekkelijk het nader adres van den gewezen voetbode *A. Grieminck* om verhooging van pensioen, brengt, bij monde van den heer *Slingenberg*, rapport uit; zij adviseert tot afwijzing van het verzoek, daar de adressant geen enkel nieuw argument bijbrengt, en de Staten reeds eenmaal het bedrag van zijn pensioen, na hare Commissie te hebben gehoord, hebben vastgesteld. Er wordt besloten, dit rapport dadelijk in discussie te brengen; daar niemand het woord verlangd, wordt conform het rapport besloten met 22 tegen 12 stemmen; *tegen* hebben gestemd de heeren *Vos*, *Oosting*, *Willinge*, *H. J. Kijmmell*, *Nijenhuis*, *Meursing*, *van Veen*, *Prins*, *A. Homan*, *C. W. E. Kijmmell*, *Hesselink* en *L. Homan*. — De Voorzitter stelt voor, om het Reglement van orde voor de vergaderingen van Gedept. Staten *dadelijk* in behandeling te nemen. — De heer *G. L. Kniphorst* stelt echter voor, om de beraadslaging daarover uit te stellen, tot dat de Instructie voor Gedeputeerde Staten is vastgesteld; deze Instructie is als het ware de organieke wet, terwijl het Reglement van Orde in zekeren zin de manier van Procederen regelt; hij oordeelt, dat eerst de organieke wet moet daargesteld worden. — De Voorzitter brengt eerst in omvraag zijn voorstel, om het Reglement van Orde dadelijk te behandelen; hetzelve wordt verworpen met 19 tegen 15 stemmen; *tegen* waren de heeren *G. L. Kniphorst*, *Denning*, *Slingenberg*, *de Jonge*, *Scheltens*, *Carsten*, *van der Vlies*, *Alingh*, *Hoenderken*, *Nijenhuis*, *Meursing*, *van Veen*, *Prins*, *A. Homan*, *W. F. Kijmmell*, *Hesselink*, *L. Homan*, *Sluis* en *J. T. Nijsing*. De behandeling van het Reglement zal dus eerst later plaats hebben. (*Vervolg hierna.*)

Aan de Provinciale Staten van Drenthe.

EDEL GROOT ACHTBARE HEEREN!

Geeft met den meesten eerbied te kennen: *Coenraad Wolter Ellents Kijmmell, Lz.*, Burgemeester van en wonende te Smilde,

dat de *Drentsche Courant*, het verhandelde in de vergadering van UEd.Gr.Achtb. mededeelende, tevens heeft bekend gemaakt, dat UEd.Gr.Achtb's medelid *Sluis* betwijfelde, of de kas *ad pios usus* wel uitsluitend ten behoeve van de Smilde *kan* of *mag* gebragt worden, zoo zeer, dat over dit punt eene Commissie is benoemd, ten einde deswege der Vergadering te dienen van rapport;

dat het vreemde niet te ontveinzen is van eenen twijfel, die eerst oprijst nadat *werkelijk* 80 *jaren* de kas *ad pios usus* geheel uitsluitend ten behoeve van de Smilde is gebruikt;

dat deze kas *ad pios usus* zelfs ten behoeve van de Smilde is gespaard, toen in 1801 door de *een- en ondeelbaarheid* der Bataafsche Republiek, alle schulden en goederen der vroegere Souvereine Landschap met die van alle andere gewesten zijn geämalgameerd, en zulks ten gevolge eener *memorie en deductie van den eersten Leeraar der Hervormden* te Smilde, den Heer *J. A. Erkenswijk*, waarover nader, welke den 31 Augustus 1801 is opgemaakt en aan het vertegenwoordigend ligchaam des Bataafschen Volks werd overgegeven;

dat, na eene besparing ten behoeve van de Smilde in *zulken* tijd, het ten gevolge dier memorie in het vertegenwoordigend ligchaam des Bataafschen Volks onderzochte regt van de Smilde wel als buiten allen twijfel mag worden beschouwd, wanneer men de zucht van dien tijd herdenkt, om, dikwijls tegen alle beginselen aan, alle goederen voor de gemeenschap des Bataafschen Volks te reclameren;

dat die twijfel dan ook, hoewel welligt *individueel* van het Staatslid *Sluis*, in een' tijd, waarin gelukkig het regt bedaarder wordt onderzocht dan in dien der Bataafsche Republiek, voor de Smilde niet verontrustend kan zijn;

dat in het tegengestelde geval de requestrant, behoudens allen eerbied voor UEd.Gr.Achtb., zou moeten opmerken, dat de Staten van Drenthe *volstrekt onbevoegd* zouden zijn te beslissen, omdat niemand regt kan doen, in eene zaak, waarin hij *zelf* belang heeft, waarin hij èn regter èn belanghebbende is: de Staten of hunne Gedeputeerden zijn wel *bevoegd* te beoordeelen, wie in de Smilde uit de kas kunnen genieten, maar zij zijn *geheel onbevoegd*, naar alle beginselen, in het oordeel, waarvan het gevolg zou zijn, dat de *geheele* Provincie, en niet de Smilde *alléén* uit die kas zou mogen trekken;

dat requestrant echter zich verpligt heeft gevoeld, om omtrent de kas *ad pios usus* het *goede regt* van de Smilde te betoogen:

In genoemde »*memorie en deductie van den Heer J. A. Erkenswijk*", die bij de Landdags-resolutie van 15 Januarij 1788, en anders bij die van Februarij 1787 en althans bij die van 1801 in het Provinciaal Archief *moet* aanwezig zijn, wordt de oorsprong van de Smilde en van de kas *ad pios usus* kort en naar waarheid uiteengezet, — om niet in noodelooze herhaling te vervallen gedraagt de adressant zich aan dat bondige en voortreffelijke stuk, welk *stuk* met de bijlagen UEd.Gr.Achtb. *alléén* van 't goede regt van de Smilde volledig zal overtuigen.

De adressant kan zich, na de verwijzing naar dat stuk, ook alléén tot het aanstippen van hoofdpunten bepalen:

Het aanleggen van veenkoloniën veroorzaakt armoede, doordien er zooveel arbeiders gelokt worden: hierom waren de stichters van de Smilde bedacht, om, gelijk dit ook èn later èn vroeger bij het stichten van veenkolonien gebeurd is, eene kas op te rigten *ad pios usus* der kolonie, eene uitdrukking, die bij het Landschapsbestuur meer voorkomt, — zoo vindt men, dat de kloostergoederen van Assen en Dikninge, na de opheffing der kloosters, *ad pios usus* bestemd waren *der Landschap.*

De oprigting dan van de kas ad pios usus blijkt uit art. 28 der gedrukte conditiën van 1 Maart 1771, waarop de Landschap voor de eerste maal veen heeft verkocht; dat art. luidt aldus: »*En zal per dagwerk worden betaald drie »stuivers, ... om bij de Landschap ad pios usus »en ter zijner tijd tot benificie van de Colonie en diens »benoodigdheden, soowel alsmede ondersteuning der armen »geinploijeert te worden.*"

De zin dezer woorden is bijna te duidelijk, dan dat er

eenige uitlegging noodig is; — wanneer men de tusschenzinnen wegleat, die in dezen wel wat weelderig zijn, dan is dit nog duidelijker: ook staat in de gedrukte conditiën achter *pios usus* geene comma, gelijk is opgegeven, hoezeer ook dan nog dit niets zou afdoen.

Deze voorwaarde is woordelijk aldus ingelascht in de successivelijk gehoudene veenverkoopingen:

Van gecommitteerden van Heeren Drost en Gedeputeerde Staten: van 8 Januarij 1773,
van 2 Maart 1784,
van 29 September 1784 en
van 5 Januarij 1796.

Van gecommitteerde representanten van 't volk van Drenthe: van 25 November 1803 en
van 16 November 1805.

Van gecommitteerden van den Raad van Financien van 't Landschap Drenthe:
van 19 Januarij 1808,
van 2 Februarij 1808,
van 23 Februarij 1808,
van 8 Maart 1808.

Van gecommitteerden van den Landdrost van Drenthe:
van 12 Januarij 1812.

Van den Sous-Prefect van 't Arrondissement Assen kracht Keizerlijk decreet van 20 Augustus 1811,
van 25 Mei 1812.

In alle deze veenverkoopingen is art. 28 van de conditien van 1 Maart 1771 óf met zooveel woorden óf met referte tot de conditien van 1771 herhaald.

In de acten van de verkooping:
van 16 November 1805 en
van 23 Februarij 1808 staat het beding omtrent de kas ad *pios usus* iets anders, n.l.

»De veenen en ondergronden worden verkocht met »zoodanige lusten en lasten als bevorens de veenen en »ondergronden op Kloosterveen tijdelijk zijn verkocht »en speciaal met het bezwaar van drie stuivers per »dagwerk, volgens art. 28 *der gedrukte conditiën ten »behoeve van de Landschapskas ad pios usus, en tot onder»houd der Colonie gedestineerd zullende worden betaald.*"

Ook in art. 1 van de veenverkooping van 15 Mei 1812, de eerste onder get. Fransche bestuur en in die van 12 Junij 1812 staat het beding iets anders, n.l.:

»Met het bezwaar van drie stuivers per dagwerk ten »behoeve van de kas ad pios usus tot onderhoud van »de Kolonie Smilde, en mede tot onderhoud der armen »gedestineerd, en vijders op de generale en gedrukte »conditien van den jare 1771, waarnaar tijdelijke staande »veenen in deze Kolonie zijn verkocht, uitgenomen de »betaling van de daalders plaatsegeld als wordende ge»rekend door de invoering der Fransche belastingen te »zijn vervallen."

In alle acten, waarin het beding omtrent de kas *ad pios usus* iets anders staat, is het voorzeker niet minder duidelijk.

Behalve in art. 28 der conditien van 1771 wordt nog die kas, met of zonder bijvoeging van deszelfs doel, vermeld in art. 16 en 17 dier conditien, in welke laatste artikel staat »*ten behoeve van de Landschapscasse ad pios usus »en tot onderhoud van de Colonie gedistineert*," almede nog in art. 26 van die condities.

Ook wordt die kas vermeld in het *Reglement over het Cloosterveen en de vaart* van 29 Maart 1771, art. XLVIII.

Uit de vergelijking van deze beide stukken en de aangehaalde artikelen derzelve en speciaal van art. 25 der conditien en art. XXIX van *'t Generaal Reglement* blijkt dat alle boeten, die breukvallig werden »*na Landregte* bleven bepaald *voor den Heere*," d.i. voor den Drost of voor 't Landschap, maar dat alle boeten, die *alléén uit den aard der zaak in de Kolonie* konden breukvallig worden, waren voor de *kas ad pios usus*, ten duidelijken bewijze, dat de kas *ad pios usus uitsluitend* van de Smilde ontstaan, ook van de overige Landschapsfinantien werd afgezonderd gehouden, en dus ook nu de Smilde alleen uitsluitend daarop *regt* heeft.

In de reeds vermelde deductie van den Heer *J. A. Erkenswijk* wordt nog een krachtig argument vermeld ten voordeele van de Smilde.

De *Hykersmilde* lang voor de *Cloosterveensche* Smilde uit de Hykermarkte aangelegd, had *reeds lang* vóór dat de Landschap in 1771 *hare* kas *ad pios usus* had ingesteld, gene eigene kas *ad pios usus*, geheel door particulieren bijeengebragt en onder particuliere administratie.

Op de reces Laddag van 15 Januarij 1788 werd, op voorstel van die van Hykersmilde, door Ridderschap en Eigenerfden verstaan, dat de *Hykersmilder* diaconie met die van de *Cloosterveensche* Smilde en de *Hykersmilder* kas *ad pios usus* met de *Landschaps* kas *ad pios usus* vereenigd zou worden.

Zouden nu wel ooit de Hykersmilder hunne *geheel private* kas *ad pios usus* vereenigen met die van Cloosterveen indien de geheele Landschap daartoe geregtigd was?? ! !

Dit is immers niet te denken.

Het is hier de plaats twee *schijn*gronden, waardoor de twijfel des Heeren *Sluis* schijnt te zijn ontstaan, te ontmoeten:

De Heer *Sluis* schijnt zich slaafs vast te houden aan het woord *Landschapscasse* en tevens te oordeelen: dat de Landschap hare veenen minder duur heeft verkocht door het beswaar van drie stuiver ten behoeve van de Landschapskas ad pios usus.

Art. I.

Het woord *landschapscas* stond eensdeels over tegen de *Hykersmilder* kas ad pios usus (zie de deductie van den Heer *Erkenswijk*), en anderendeels zag het op het *gereserveerde bestuur* daarover en op de qualiteit van *grondeigenaresse* van de landschap, welke qualiteit ligt zoodanige benaming kon doen ontstaan en behouden.

Art. II.

Al was de koopprijs gedrukt door drie stuiver per dagwerk, de grondeigenaar, als verkooper, was bevoegd drie stuivers per dagwerk af te staan *ad pios usus* der op te rigten colonie, en heeft dit gedaan, 'tgeen onherroepelijk is. — De opvolgers van den verkooper kunnen daar niet meer tegen opkomen: het is eene *gedane* zaak; — maar de koopprijs is daardoor niet gedrukt, integendeel williger geworden: nu de liefhebbers verzekerd waren dat de armoede, die hunne nijverheid noodwendig zou veroorzaken, in de toekomst verzorgd was, konden geruster koopen en meer besteden: *een* bewijs voor *allen* ligt daarin, dat de Hykersmilde én lang te voren eene *private* kas ad pios usus hadden én vrijwillig hunne *Hykersmilder* veenen onder het bezwaar van drie stuiver per dagwerk bragten!

Eindelijk ligt in het Koninklijk besluit van 23 Julij 1834 no. 98 *regelende de grensscheiding tusschen Assen en de Smilde* een sterk bewijs ten voordeele van de Smilde.

Art. 2 luidt:

De eigenaren van veenen gelegen in het door de Smilde af te staan terrein sullen toekomstig aan de kas ad pios usus op de Smilde betalen zoodanige gelden, als bij de generale conditien van verkoop der veenen op de Smilde van den jare 1771 *zijn bepaald, zonder dat de stad Assen daardoor eenig deel aan of aanspraak op die kas zal verkrijgen.*

Hoe kon Assen afstand doen en waartoe was het bij dat besluit noodig, indien Assen als een deel van 't geheele Landschap regt op de kas ad pios usus had?!

Geene gemeente uit de gansche Provincie, hoe bitter ook in geldsverlegenheid, ook wat betreft hare *pios usus* verkeerende, heeft het *ooit* in de verloopene 80 jaar in het hoofd gekregen subsidie uit de kas ad pios usus te vragen.

Geen der opvolgende besturen der Landschap, zelfs niet het bestuur der Bataafsche Republiek, noch zelfs het Fransche Bewind of de geldgierige Napoleon, die alle private kassen in Holland ledigde, heeft ooit *een cent* der kas besteed anders dan voor de Smilde.

Het onuitwischbare denkbeeld van regtvaardigheid en billijkheid, in ieders hart gegrift, spreekt het uit, dat wat de Smilde voor zijne *pios usus* opbrengt, niet voor andere gemeenten mag worden gebezigd.

Is niet in het gedurende 80 jaren *niet-reclameren* van bijdragen door *eenige* andere gemeente in Drenthe: is niet in de *eenstemmige* handelwijze der elkander in 80 jaren opgevolgde besturen de uitspraak gelegen, de uitspraak der regtvaardigheid en der billijkheid, die den twijfel des Heeren *Sluis* als *ongegrond* doet beschouwen, als welligt alléén te wijten aan mindere bekendheid van ZEd. Gr. Achtb. met hetgeen omtrent de zaak *is* voorgevallen? en 't geen ook natuurlijk niet iedereen weten of gewaar worden kan?

Requestrant wenscht daarom, in 't belang der gemeente, waarvan hij de eer heeft Burgemeester te zijn, de vrijheid UEd. Gr. Achtb. eerbiedig te verzoeken,

om (het zij met den meesten eerbied voor UEd. Gr. Achtb. gezegd) zonder zich *aan te matigen* eene beslissing; waarvan het gevolg kon zijn, dat de *geheele* Provincie zich *zelve* voor *zich* zou *toeeigenen* en zou *genieten*, datgene, waarop de Smilde *uitsluitend* regt heeft, voort te gaan met de kas ad pios usus *of* zelve *of* door het collegie van Gedeputeerde Staten, *uitsluitend* ten behoeve van de Kolonie de Smilde te doen administreren en te doen strekken.

't welk doende enz.

Van UEd. Gr. Achtb. de gehoorzame Dienaar,

Smilde, C. W. E. KIEHNBLE Jz.

den 7 November 1859. Burgemeester van de Smilde.

Te *Assen*, bij VAN GORCUM & COMP., Provinciale Drukkers.